

Rant Arama ve Türkiye

YRD. DOÇ. DR. MÜNEVER SOYAK

Rant Ekonomisinden
Rantçı Zihniyete

MOHAMMED MAAROUF

İGİAD Bülten

TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ

YIL: 15 • SAYI: 40 • EYLÜL 2017

İGİAD gönül köprüleri kurmak için Van'da

Ders Veren Tecrübeler dizisi devam ediyor

İGİAD Gençlik Kurulu'nda bayrak değişimi

Hızlı ve Kaliteli Hizmet

10 Yılı aşkın bir zamandır sektörde var olan firmamız, başladığı günden bugüne kadar üretimde kaliteyi, zamanında iş teslimini ve hizmette sınırların olmadığı işletme prensiplerinden ödün vermeden, her zaman daha büyüyerek ve yenilenerek gelmiştir.

KATALOG

AFİŞ BROŞÜR

INSERT

DERGİ KLASÖR

ÇANTA

AJANDA TAKVİM

BLOKNOT

MATBUU

EVRAKLAR

SÜREKLİ FORM

FATURA

İRSALİYELİ FATURA
SEVK İRSALİYESİ

DERNEK MAKBUZLARI

VE CİTLİ İŞLERİNİZ

🏠 Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi

4. Kat ABlok No: 2NA6-8 Topkapı / İST.

www.akabeform.com.tr - info@akabeform.com.tr

☎ 0212 544 96 05-09

📠 0212 544 96 87

AYHAN KARAHAN
İGIAD Yönetim Kurulu Başkanı

Yaz tatilini geride bırakan eğitim camiası, **yeni bir ders yılına** başladı. Eğitim-öğretim yılının öğrencilerimize, öğretmenlerimize ve velilerimize hayırlı ve başarılı olmasını diliyorum. Aynı zamanda bazı sektörlerimiz için de âtil geçen aylardan sonra **daha yoğun iş hacminin** yaşanacağı bir döneme girdik. Umuyorum ki gerekli hazırlıklar yapılmış, planlamalar tamamlanmış ve böylece sarf edilen emeklerin karşılığı alınmış olacaktır.

İGIAD olarak yaz rehabetine kapılmadan çalışmalarımıza devam ettik. Bu çalışmalarımız arasında özellikle bahsetmeyi gerekli gördüğüm, **Van** ziyaretimizdir. Gönül köprüleri kurmak, kardeşlik hukukunu güçlendirmek ve birlik içinde atan bir yürek olmak için gerçekleştirdiğimiz bu ziyaretimiz, oldukça verimli geçti ve öğretici oldu. **“Kenar-ı Dicle’de bir kurt aşırsa koyunu, gelirden adl-i ilahi sorar Ömer’den onu”** düsturuyla ülkemizin her bir köşesinde yardıma ve ilgiye muhtaç her insanımıza karşı kendimizi sorumlu hissediyoruz ve onların ayağına batan diken, bizim de canımızı acıtıyor. Yaptığımız ziyaretler ve görüşmelerde samimiyeti, sıcaklığı ve duygudaşlığı görmenin mutluluğunu yaşadık. Bu hassasiyeti sürdürdüğümüz müddetçe aşamayacağımız hiçbir engelin, çözemeyeceğimiz hiçbir sorunun olmadığına inanıyorum.

İGIAD olarak düzenlediğimiz önemli bir faaliyet de **Ders Veren Tecrübeler** programıdır. İş hayatının duayenlerinin davet edildiği ve önemli tecrübe birikimlerinin paylaşıldığı bu çalışma, ufuk açıcı deneyimler sunmaktadır. Programın en son konuğu, Dövsan Dövme Çelik şirketi kurucu ortağı **Mustafa Erdoğan** oldu. Tecrübelerini paylaştığı için kendilerine buradan teşekkür ediyorum.

Bu ayki dosya konumuz ise **“Üretim ve Rant Ekonomisi”** oldu. İktisadi ve sosyal sorunların halledilmesi, ancak üretimle mümkündür. Daha adil ve daha müreffeh bir ekonomik sistem kurulacaksa, sistemin **rant ekonomisi üzerine değil, üretim ekonomisi üzerine** bina edilmesi kaçınılmazdır. Bu ise bir yandan üreticiden yana olan bir ekonomi politikasını gerektirirken diğer yandan çalışmayı ve risk almayı önceleyen kültürel bir yapıyı da gerektirmektedir. Bu konu, ilgili makalelerde etraflıca ele alındı. **Yrd. Doç. Dr. Münevver Soyak**, rant aramanın kaçınılmazlığını irdeliyor, ancak bu arayışın doğru yönlendirilerek ekonominin gelişmesine, teknoloji üretimine ve yeni üretim sektörlerinin açılmasına kanalize edilmesi gerektiğinin altını çiziyor. Faslı öğretim üyesi **Mohammed Maarouf** ise rant ekonomisini üreten zihniyeti, tarihi kökenlerine inerek inceliyor. **Yahya Ayyıldız** ise rant kavramını masaya yatırıyor ve ekonomi biliminde ne anlama geldiğini ortaya koyarak rant kavramındaki anlam farklılaşmasına dikkat çekiyor.

Üyelerimizle Söyleşi bölümünde bu ayki konuşumuz, Karmod CEO’su **Mehmet Çankaya** oldu. Prefabrik sektöründe Türkiye’nin gururu olan ve 100’ü aşkın ülkeye ihracat yapan **Karmod**’un başarı hikâyesini ilgili sayfalarda okuyabilirsiniz. Mehmet Çankaya’nın da vurguladığı gibi, planlama her işin başıdır. Kalıcı başarılar, planlamayla elde edilenlerdir. Tesadüfen çıkan fırsatlardan yararlanmak, sadece saman alevi gibi geçici parlamalara yol açar.

İGIAD

TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ
TURKISH ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS ETHICS ASSOCIATION

YIL: 15 • SAYI: 40 • EYLÜL 2017

İGIAD Adına Sahibi

Ayhan Karahan

Genel Yayın Yönetmeni

Murat Şentürk

Editör

Yahya Ayyıldız

Yayın Kurulu

Ali Hasan Kılıç
E. Harun Demirtutan
Emin Boyraz
Emrullah Yabanigül
Faruk Özkaya
Haydar Temel
İbrahim Akkuş
İzzet Demir
Mehmet Aktaş
Mehmet Bulayır
Mustafa Karabaş
Mustafa Palas
Orhan Sağlam
Ömer Bedrettin Çiçek
Sinan Polat

Yayına Hazırlık

İGIAD Eğitim ve Araştırma
Komisyonu

Grafik Tasarım

Fokus Ajans
www.fokusajans.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım
www.mega.com.tr

Yazışma Adresi

Maltepe Mh. General Ali Gürcan Cd.
Eski Çırpıcı Yolu Sk. No: 1 Merter
Meridyen İş Merkezi Kat: 4 D: 419
34010 Zeytinburnu / İstanbul, Türkiye
Tel: +90 212 544 96 00 - 77
Faks: +90 212 544 96 76

www.igiad.com
info@igiad.com

İGIAD Bülten, kurum faaliyetlerini duyurmak, İGIAD üyeleri arasında etkileşim ağını güçlendirmek, İGIAD’ı tanıtmak, iş dünyasında ahlaki girişimcilik ve iş ahlaki konularında kamuoyu hassasiyeti oluşturmak gayesiyle yayımlanır, ücretsiz olarak dağıtılır.

HZ. PEYGAMBER'İN^(sav) İKTİSADİ ÖĞRETİLERİ

MUHAMMAD AKRAM KHAN

IGIAD
YAYINLARI

HZ. PEYGAMBER'İN^(sav) İKTİSADİ ÖĞRETİLERİ

İslam iktisadı, kökleri şeriatı dayanan bir disiplindir. İslam, vahyi en üstün bilgi kaynağı olarak telakki etmektedir. Kur'an'da ve sünnette de açıkça ifade edildiği üzere temel prensipler, çağdaş iktisadi teoriler ve İslam iktisadının ilkelerine dayanan yeni teoriler geliştirme hususunda mihenk taşı vazifesi görmektedir. Bu bağlamda bir hadis seçkisi, faydalı bir kaynak olacaktır. Çok sayıda hadis derlemeleri bulunmakla birlikte bunlar, hadislerin tasnifinde farklı tertipler kullanır. Dolayısıyla bu durum iktisadi bir meseleye dair hadis taraması yapacak iktisat araştırmacısı için zor ve vakit alıcı olmaktadır.

"Hz. Peygamber'in^(sav) İktisadi Öğretileri: İktisat Üzerine Bir Hadis Seçkisi" adlı kitabında Muhammad Akram Khan, önemli iktisadi meselelere dair gelişmiş bir tasnif sistemi sunmaktadır. Bu meselelere ait başlıklar altında, sahih kaynaklardan titizlikle seçtiği hadisleri bir araya getirmiştir. Nitekim bu yöntem araştırmacılara belirli bir hadisin yerini tespit etmede kolaylık sağlayacaktır. Daha da önemlisi, belli bir iktisadi meseleye dair bütün hadisleri bir araya getirmek, o konu hakkında düşünmeyi de billurlaştıracaktır. Eminim ki bu çalışma, İslam iktisadi alanında hoca, talebe ve araştırmacıların kaynak malzemelerine çok kıymetli bir katkı olduğunu kanıtlayacaktır.

ÜRETİM VE DOSYA RANT EKONOMİSİ

Rant Arama ve Türkiye YRD. DOÇ. DR. MÜNEVVER SOYAK	4
Rant Ekonomisinden Rantçı Zihniyete MOHAMMED MAAROUF	7
Rant kavramı YAHYA AYYILDIZ	10

FAALİYETLER

İGİAD heyeti gönül köprüleri kurmak için Van'da	12
Ders Veren Tecrübeler dizisi devam ediyor	14
Geleneksel iftar programı üyelerimizi ve STK temsilcilerini bir araya getirdi	16
Kurumsal Koordinasyon Toplantısı İGİAD'ın ev sahipliğinde gerçekleşti	20
Dr. Ali Afzalin İGİAD'a konuk oldu	20
Üyelerimiz piknikte buluştu	21
Bayramlaşma Karaköy Yeraltı Camii'nde gerçekleşti	22
Gençlik Kurulu'nda bayrak değişimi	23

SÖYLEŞİ

Karmod CEO'su Mehmet Çankaya: Her işin başı planlama	24
Söyleşi: Yahya Ayyıldız	

Rant Arama ve Türkiye*

YRD. DOÇ. DR. MÜNEVVER SOYAK

MARMARA ÜNİVERSİTESİ, SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEK OKULU ÖĞRETİM ÜYESİ

Rant ekonomisi kısır döngüsünün kırılabilmesi, devletin küresel düzeyde finansal sermaye hareketlerine kontrol getirmesi ve içerideki bölüşüm ilişkilerini üretenden yana yeniden düzenleyerek, kaynak transfer mekanizmasını yeni sanayilerin geliştirilmesi ve teknolojik yenilenmeye yönlendirebilmesiyle mümkün olabilir.

TÜRKİYE'DE dönemsel olarak uygulanan iktisat politikaları bağlamında rant yaratma mekanizmaları ve rant arama faaliyetlerinde farklılaşmalar görülmektedir. Ancak her dönem için görülen en önemli zaaf, Doğu Asya ülkelerinde yeni sanayi ve teknolojilerin gelişiminde kilit rol oynayan rant yaratma faaliyetiyle ilgili dört unsurun hiçbir şekilde başarılamamış oluşudur.

G. Kore ve Tayvan gibi ülkelerin sanayileşme ve sermaye birikimi süreçleri incelendiğinde, devletin bu yöndeki rolü açık bir şekilde görülür. Doğu Asya ülkelerinde yeni sanayilerin ve teknolojilerin devlet tarafından

teşvik edilmesinde rant yaratılması olgusunun başarısının altında, rant arama kuramından farklılaşan dört temel unsurun olduğu görülür¹:

- Yaratılan rantların ulusal çıkarlara hizmet eden doğrudan verimli faaliyetlere yönlendirilmesi sağlanmıştır.
- Rant aramanın maliyetinin en düşük düzeyde tutulması başarılmıştır.
- Hükümetler uyguladıkları politikalarla, kentsel varlık spekülasyonu ve kırsal toprak ağalığı gibi servet birikiminin verimli olmayan bazı kanallarını kapatmayı becerebilmiştir.
- Rantların ve diğer teşviklerin gerçekleştirilmesi, ihracat yapma zorunluluğu gerektiren performans standartlarına bağlanmıştır.

Türkiye’de ise 1960–1980 döne-

minde uygulanan ithal ikameci sanayileşme politikaları doğrultusunda rant yaratma mekanizması özellikle ithalat yoluyla ortaya çıkmış, “kota arama” ve “lisans arama” faaliyetleri yoğun olarak görülmüştür. Bu dönemde ithalatın lisans, izin ve kotaya bağlanması, bazılarının resmî fiyattan almaya çalıştığı döviz kararnamesiyle başka kesimlere aktarma anlamına geldiğinden, rant arama faaliyetlerinin yoğunluğu artmıştır. Ara mal ithalatında düşük kurdan döviz alabilen bazı sanayi çevreleri, nihai mal üretiminde aşırı kârlar elde etmişlerdir. Bu dönemde ayrıca KİT’ler özel sektöre piyasa fiyatının çok altında ara girdi satarak, özel sektöre önemli rantlar aktarmışlardır. Ayrıca banka kredi faiz oranlarının enflasyon oranının altında tutulması yoluyla sanayi kesimine aktarılan rantlar, bir hesaba göre 1977 yılı ulusal gelirinin %8’ini bulmaktadır².

1980 sonrası süreçte sanayileşmeden vazgeçilmesi ve “ne pahasına olursa olsun döviz kazanmayı” hedefleyen neo-liberal yapısal uyum politikalarının benimsenmesiyle, rant yaratma mekanizmaları ve rant arama faaliyeti niteliksel bir dönüşüme uğramaya başlamıştır. Temelleri 1980’lerin başında atılan, IMF ve Dünya Bankası güdümünde devletin ekonomide kü-

* Bu makale, *Bilim ve Ütopya Dergisi*’nin 160. sayısında, Ekim 2007 tarihinde yayınlanan “Rant ve Rant Aramanın Ekonomi Politikası: Eleştirel Bir Yaklaşım” adlı makaleden faydalanılarak hazırlanmıştır.

çültülmesi ve serbest piyasa ekonomisine geçişi öngören uzun dönemli “yapısal uyum modeli”, 1980’den günümüze rant yaratma ve rant aramanın temel niteliklerini belirlemeye başlamıştır. Bu modelin, 1980’lerin başında uygulamaya konan, ithalatın liberalize edilmesi ve ihracatın teşvik edilmesini öngören “ticari serbestleşme” aşamasında, ihracatta vergi iadesi, düşük maliyetli ihracat kredileri ve gümrük muafiyetli hammadde ithalatı gibi teşvikler önem kazanmıştır. 1980’lerin ortasında kaynak kullanımını destekleme fonundan ihracatçıya prim ödemeleri ve KDV istisnaları öne çıkarken, 1989 yılında ihracatta vergi iadesi uygulaması kaldırılmasına rağmen, teşvik mekanizmasında-

.....
“Görünmez ayaklar” ve “rant arama” her zaman, her koşulda olacaktır. Önemli olan bunları kalkınma, sanayileşme ve teknolojik yenilenme hedeflerine yönlendirebilecek, organize edebilecek ve denetleyebilecek etkinlik ve güçte “görünen bir elin” (devlet) varlığıdır.
.....

ki boşluk ve denetim yetersizliği hayali ihracatı beraberinde getirmiştir. Bu dönemle birlikte özellikle ihracat kanallı rant arama faaliyetleri doruğa çıkmıştır. Aynı dönemde yatırımlarda teşvik arama, hayali yatırım, koruma-

cılık ve tarife arama ile özelleştirmeye ilgili rant arama faaliyetlerine de rastlanmıştır³. Ayrıca her dönemde Türkiye’de devletin tarım kesimine yönelik aktardığı rantların çok önemli boyutlarda olduğunu ve buna yönelik rant arama faaliyetlerine de dikkat çekmek gerekir⁴.

1990’lı yılların başından itibaren bahsi geçen modelin ticari serbestleşme aşamasını “finansal serbestleşme” izlemiş ve iktisat politikası araçlarının ulusal kontrolü, küresel sermayenin güçlü aktörlerine terk edilmiştir. Yapısal uyum politikalarının dayatmalarıyla finansal piyasaların geliştirilmesi adına kamu borçlanması araç olarak kullanılmaya başlanmış ve bir taraftan bütçe açığı oluşurken diğer taraftan

kamu kesimi borçlanma gereği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla maliye politikasının yerini borç yönetimi almıştır. Uygulanan para ve kur politikalarıyla; TL'nin aşırı değerlenmesi ve yüksek faizle kısa vadeli sermaye girişine bel bağlanmıştır⁵. Rant ekonomisinin doruğa ulaştığı ve devletin borç batağına saplandığı bu süreçte, üretim, yatırım ve teknolojik yenilenme açısından reel ekonomide çok önemli kayıplar yaşanmasına neden olan krizlere de yol açılmıştır. 2000'li yılların başında uygulanan bu politikalarla Türkiye "parayla para kazanmanın kutsandığı", tipik bir Rant Ekonomisi'ne doğru evrilmiştir. Türkiye günümüzde reel ekonominin tıkandığı, özelleştirme adına yabancılaştırmanın yaşandığı, finans sermayeye vur kaç zemini hazırlayan bir "Rant Ekonomisi" hâline gelmiştir. Bir iktisatçımız 1990'lı yıllardan itibaren günümüze kadar güçlenerek yaşanan "Rant Ekonomisi Kısırdönüşünü" şu şekilde özetlemektedir⁶:

"Bugün, Türkiye, kâğıt üzerinde görünen reel faiz gerçeğini bir kenara bırakın, devlet 'bütçesinin yüzde 30 ile 50'sini gençlerine değil, dünya rantiyesine ayıran' tek ülke!... Türkiye'de rant, son günlerde birkaç kişinin 'propagandasını yaptığı gibi', gerçekten bitti mi? Cevaba geçmeden rantiyeyi, rant ekonomisini ve sistemin detaylarını tarif etmekte yarar var: Rantiyeye: İçeride ve/veya dışarıda faizle ve/veya devletin sahip olduklarından transferle büyüyen, üretmeyen, üretmediği sürece daha fazlasını talep eden, yaratılan koni içinde genişlerken 'üreteni tutsak ve bir süre

.....
"Bugün, Türkiye, kâğıt üzerinde görünen reel faiz gerçeğini bir kenara bırakın, devlet 'bütçesinin yüzde 30 ile 50'sini gençlerine değil, dünya rantiyesine ayıran' tek ülke!...

sonra yok eden.' Rantın transfer edilmesi: Üreterek kazanmak yerine, devletin varlıklarının faiz gibi araçlar ile transfer edilmesi ve/veya devletin, elinde bulundurduğu gelir yaratan araçların-alanların, siyasi otoritenin girişimleri ile birilerine aktarılması. Yukarıdaki tarifler sonrası bir ayırım ve bir soru daha ortaya çıkıyor: 'Etki alanı, varlık aktarımı' ve 'borç karşılığı devletin aktiflerini aktarma' şeklinde büyüyen iki tip rantiyeye var. Peki Türkiye'de 'transfere dayanan rantiyeye' mi yoksa hep şikâyet ettiğimiz 'devlete borç veren rantiyeye' mi daha büyük? Konuya sadece içeriden baktarsak, transferle ortaya çıkan rantiyeye bir süre sonra 'devlete borç veren rantiyeye' dönüşüyor. Bu süreç, transfer kesilmedikçe devam edip gidiyor. Tam bir kısır döngü. Kaynakları aktar, sonra 'kaynak yok' diyerek borç alarak kaynak yarat."

Rant mekanizmaları ve rant arama, her ekonomide ve toplumda var olmaya devam edecektir. Bir iktisatçımız A. Smith'in "görünmez el" kavramına gönderme yaparak, rant arayan kişi ve kurumları "görünmez ayaklar" olarak nitelendirmektedir⁷. Ancak bu görünmez ayakları devletin ekonomiye müdahalesinin bir sonucu olarak be-

timlemek ise bizi nedenlerle değil, sonuçlarla uğraşmaya götürür. Bu durumda da "ulus-devletin ekonomideki etkinliğinin azaltılması" biçiminde özetleyebileceğimiz neo-liberal reçeteler önümüze konur. Ne yazık ki zaten bu politikaların bizatihi kendisi Türkiye'yi "Rant Ekonomisi Kısırdönüşü"ne sokmuştur. Yukarıda bahsedilen "Rant Ekonomisi Kısırdönüşü"nü kırılabilmesi, devletin küresel düzeyde finansal sermaye hareketlerine kontrol getirmesi ve içerideki bölüşüm ilişkilerini üretenden yana yeniden düzenleyerek, kaynak transfer mekanizmasını yeni sanayilerin geliştirilmesi ve teknolojik yenilenmeye yönlendirebilmesiyle mümkün olabilir. Bu ise küresel finans sermayeye teslim olan değil, ulusal kaynaklara dayalı kalkınma modelini öngören, planlı ve programlı bir ekonomi politikasının varlığını gerektirir. "Görünmez ayaklar" ve "rant arama" her zaman, her koşulda olacaktır. Önemli olan bunları kalkınma, sanayileşme ve teknolojik yenilenme hedeflerine yönlendirebilecek, organize edebilecek ve denetleyebilecek etkinlik ve güçte "görünen bir elin" (devlet) varlığıdır.

1. United Nations, UN Conference on Trade and Development: Trade and Development Report, 1994, ss. 68-69.

2. Milliyet, 12.01.1977.

3. C.C Aktan, "Rant Savaşları", Forum, Ekim 1994, ss. 12-19.

4. Bu konuda ayrıntılı bir inceleme için bkz: M. Soyak, "Rant Arama: Türk Tarım Sektöründe Destekleme Politikaları Yoluyla Aktarılan Rantlar Üzerine Bir İnceleme", Ekonomik Yaklaşım, Cilt. 7, Sayı. 23, Kış 1996.

5. A. Soyak, ss. 151-152.

6. Y. Bulut, Rantiyenin Anavatanı: Türkiye, Referans gazetesi, 30.10.2006.

7. C.C. Aktan, ss. 12-19.

Rant Ekonomisinden Rantçı Zihniyete

MOHAMMED MAAROUF

DOUKKALI ÜNİVERSİTESİ, FAS. TERCÜME: YAHYA AYYILDIZ

İbn Haldun'a göre rant, Arap dünyasında fetih ekonomisinden ve ganimetin ele geçirilmesinden kaynaklandı. Geniş kitlelerin zenginlikleri, iktidardaki azınlık tarafından müsrifçe sömürüldü. İbn Haldun, rant ekonomisinin sosyal gelişmeye yol açmayacağına dikkati çeker. Çalışma temelli iş ahlakının sosyal hayata hâkim olması veya uyumlu bir sosyal yapının varlığı, ancak üretim ekonomisiyle mümkündür.

MUKADDİME'DE ifade edildiği gibi İbn Haldun'a göre rant, sadece gayrimenkul kirası değil, aynı zamanda doğal kaynakların ticarete konu edilmesi ve bunların ticaretinden elde edilen vergi anlamında bütün üretim dışı gelirlerdir.

İbn Haldun'a göre rant, Arap dünyasında fetih ekonomisinden ve ganimetin ele geçirilmesinden kaynaklandı. Geniş kitlelerin zenginlikleri, iktidardaki azınlık tarafından müsrifçe sömürüldü. O, tarihî örnekler vererek kabi-

lelerin diğer kabilelere nasıl saldırdıklarını ve zenginliklerini nasıl yağmaladıklarını anlatır.

İbn Haldun, rant ekonomisinin sosyal gelişmeye yol açmayacağına dikkati çeker. Çalışma temelli iş ahlakının sosyal hayata hâkim olması veya uyumlu bir sosyal yapının varlığı, ancak üretim ekonomisiyle mümkündür.

“Rantçı devlet” ile “rant temelli ekonomi” arasında ayrım yapan bazı sosyal bilimciler ve ekonomistler olmasına karşın bir kısmı da bu terimleri birbiri yerine kullanmaktadır. “Rant temelli ekonomi” terimi, “rantçı devlet” teriminden daha geniş bir içerim ve varsayımına sahiptir, fakat aralarındaki fark, devlet kurumlarının müdahale derecesinde yatmaktadır.

Rantçı bir devlette sadece kamu kurumları rantçıdır. Rant temelli ekonomide ise hem devlet kurumları hem de özel sektör rantçıdır. Bu anlamda rantçı ekonomi, daha geniş bir kapsama sahiptir. Mutlak rantçı bir ekonomi yoktur, sadece her ekonomi

nomide

.....
Rant, çalışma zorunluluğunu ve kâr elde etmek için çaba göstermeyi ortadan kaldırır. Beblawi'ye göre en az çabayla ganimetin elde edilmesinin ve varlıkların kazanılmasının teşvik edilmesi, rantçı zihniyetin yayılmasına yol açar. Bu zihniyetin temel niteliği, gayret ve risk alma üzerine temellenen geleneksel iş ahlakının tersine çevrilmesidir. Rantçı ahlak, iş ve kazanç arasındaki nedensellik bağına koparır.

rantçı boyutlar vardır. Rant temelli ekonomi, rantçı toplumsal unsurların egemenliğine işaret eder. Rantçı bir ekonomide iş gücü, azınlıkta-ki sermaye sahiplerinin ürettiği zenginlikten faydalanır ve bundan kendi payını alır.

“Rantçı devlet” kavramının teorisyenlerinden Beblawi'nin rantçı devlet teorisinde yeni olan, özellikle kamu gelirlerinin yeniden dağıtımıyla iktisadi sistemi harekete geçiren asıl gücün hükümetler olmasıdır. Tarihi bağlamda rantçı devletin köklerini derinleştiren ise kabileye dayalı sosyal yapıdır. Devlet, kabilelerin sadakatini sağlamak için gelir kaynaklarını kullanır ve bu kaynakları sadık bendeleri lehine yeniden dağıtır.

Kültürel yaklaşıma göre rantın kınanması veya ortadan kaldırılması gerekmez, bilakis kültür, rantı üretir. Rant, çalışma zorunluluğunu ve kâr elde etmek için çaba göstermeyi ortadan kaldırır. Beblawi'ye göre en az çabayla ganimetin elde edilmesinin ve varlıkların kazanılmasının teşvik edilmesi, rantçı zihniyetin yayılmasına yol açar. Bu zihniyetin temel niteliği, gayret ve risk alma üzerine temellenen geleneksel iş ahlakının tersine çevrilmesidir. Rantçı ahlak, iş ve

kazanca arasındaki nedensellik bağına koparır. Gelir; şans ve özel koşulların belirsiz bir sonucudur.

Sufilerin çalışmaya dair değer ve inançlar sistemi, rantçı ahlakın örneklerinden birini oluşturmaktadır. Sufiler, günlük geçimlerini sağlamak için tevekkül ve sebep kavramlarını kullanırlar. Onlar için tevekkül, maişetlerini sağlamakta Tanrı'ya güvenmek anlamına gelir. Sebep, inisiyatif alma anlamında ailelerinin geçimini sağlamakta yardımcı veya tamamlayıcı olarak değerlendirilir. Onlara göre çoğu durumda çalışma önemli değildir. Çalışma, sufiyi tefekkür ve ibadetten uzaklaştırmamalıdır.

Tarihi olarak bakıldığında birçok sufünün söylemi, pratiğiyle uyuzmaz. 10 ve 16. yy. arasında birçok sufi, ailelerinin geçimini temin etmek için çiftçi, terzi ve tüccar olarak çalıştılar. Gerçekte sufi zaviyeleri; hediye, bağış ve hibe gibi gelirlerle yaşadı ve sultanın fermanlarıyla vergilerden muaf tutuldu. Kendini zühd ve takvaya aday sufi gruplarının bulunduğu zaviyeye, bireyler veya cemaatler tarafından yıllık olarak verilen bağışlar, standart hâle geldi. Kendisiyle yakından ilişkili olan zaviyeye yıllık bağışını vermekten kaçınmak, herhangi biri

için toplumsal açıdan oldukça sakıncalı ve sıkıntılıydı.

Bağış, genellikle rica üzerine ve hediyeleşme şeklinde yapılırdı. Zaviyedeki veli veya şeyhin onlara hayır duada bulunarak geçimlerini bereketli kılacağı, hastalıktan ve sihirden koruyacağı veya sosyal bir sorunu çözeceği umuduyla bireyler ve cemaatler hediyelerini belirli bir zaviyeye yapardı. De Foucauld'un 1883'te yazdığına göre Tadla'daki Şarkaviya zaviyesi, neredeyse bütün kabilelerden her yıl yıllık bağış alıyordu. Şaviya ve Büyük Atlas'ın diğer kabileleri de kendi yıllık bağışlarını verirlerdi. Bu bağışların değeri, tarımsal ürünlerin onda biriydi. 1905'te küçükbaş hayvanların yüzde biri, tahılların otuzda biri, sulanabilir arazideki ürünlerin sekizde biri,

yeni doğan ve yeni satın alınan her bir at için 0,5 frank bağışta bulunulurdu.

19. yy'da sufi tekkeleri, sultan tarafından verilen, hediyeleşme şeklinde ama gerçekte muhalif kabileleri pasifize etmek, iktidarı desteklemek ve Haçlılarla savaşmak gibi destekleri karşılığında toprağın kullanımını içeren bağışlar elde ettiler. Bu tür bağışlar, genellikle, zaviyenin sultana olan sadakatini güçlendirdi ve sultanın sözde koruyuculuk ve hayırseverlik imajını parlattı. Böylece zaviyeler, vakıf arazisi olarak sultandan aldıkları bağışlarla servet birikimi edindi. Aynı zamanda yakın ilişkide buldukları kabilelerin verdikleri sadaka ve zekâttan faydalanan zaviyeler de bulunuyordu.

Hammoudi, *Master and Disciple*

.....
19. yy'da sufi tekkeleri, sultan tarafından verilen, hediyeleşme şeklinde ama gerçekte muhalif kabileleri pasifize etmek, iktidarı desteklemek ve Haçlılarla savaşmak gibi destekleri karşılığında toprağın kullanımını içeren bağışlar elde ettiler.
.....

(1997) adlı eserinde, kompleks güç ilişkileri tarafından karakterize edilen hediyeleşme modeli içinde sultan-reaya ilişkisinin tasavvuf boyutunun mekanizmasını ortaya koydu. Kapı-kulları veya huzura kabul edilenler tarafından sunulan hediyelerin sultan tarafından uygun bulunarak kabul

edilmesi, hediyein amacına ulaştırmanın ifadesidir. Sultanın tebaasına hediyeler sunması, onlar hakkındaki memnuniyetini ifade eden cömertlik davranışının sergilenmesidir. Düşmanlarını kazanmak için yaptığında ise bu davranışı, kötülerini affetmek için yapılan lütfkâr bir davranış olarak değerlendirilir.

Tasavvufun kaynaklanan hediyeleşme modeli; eğitim, emek, aile veya yönetim gibi diğer sosyal alanlara da aktarılabilir. Şurası açık ki tasavvufun, sultancılığın ve yaygın siyasi kültürün, Arap devletlerinin yüzyıllardır sürdürdükleri ve Arap dünyasında hem devleti hem de vatandaş yaygın bir biçimde etkileyen rantçı ekonomik sistem tarafından oluşturulduğu görülmektedir.

Rant kavramı

YAHYA AYYILDIZ

MARMARA ÜNİVERSİTESİ, İKTİSAT TARİHİ DOKTORA ÖĞRENCİSİ

Rant kavramı üzerinde bir anlam farklılaşması söz konusudur. Bir yanda toprak ve diğer doğal kaynakların kullanımı karşılığında ödenen bedel anlamı, diğer yanda da kıtlığı dolayısıyla sadece doğal kaynaklara değil her türlü mala ödenen haksız kazanç anlamı ortaya çıkmaktadır.

FRANSIZCA kökenli olan rant kelimesi, Türkiye’de de yaygın olarak kullanılan “rent a car” ifadesinden de hatırlanabileceği gibi, kira anlamına gelmektedir. Bugün iktisat biliminde toprak kirası anlamının ötesinde toprağın dışındaki her türlü doğal kaynağı kullanmanın veya edinmenin bedeli olarak anlaşılmaktadır. Bununla birlikte pek çok iktisatçı tarafından, doğal kaynakların kıtlığı dolayısıyla ortaya çıkan bir haksız kazanç olarak yorumlanmıştır. Bu anlam özellikle klasik iktisatçı David Ricardo’dan itibaren ortaya konulan bir dizi katkının sonucudur.

İktisattaki rant teorilerinin oluştuğu 19. yüzyıldan önce her ne kadar sanayi devrimi gerçekleştirildiyse de İngiltere dışındaki ülkelere yayılması belli bir zaman aldı ve ilk sanayileşmiş ülkelerde bile tarımsal üretim görece önemini korumaya devam etti. Bu sebeple millî hasılanın önemli bir kısmını oluşturan tarım sektörünün en önemli üretim faktörlerinden biri topraktı ve toprağın kiralınması karşılığında ödenen kira, toplam ha-

sıla içerisinde kayda değer bir yekûn oluşturuyordu.

Bununla birlikte meselenin anlaşılmasındaki bir başka nokta da toprağın kiralınması konusudur. Mesela Osmanlı çiftçisi ya kamu (mirî) arazisinde vergi karşılığında ya da kısmen özel mülkiyetinde kendi hesabına çiftçilik yaparken İngiliz çiftçisi 18 ve 19. yüzyıllarda toprağını kaybetmiş, tamamen mülksüzleşmiş, bunun sonucunda şehirlere yığılarak sanayi için ucuz işgücünü oluşturmuştur. Bu sebeple İngiliz tarımında toprağın kiralınması ve bunun karşılığında kira ödenmesi daha yaygın bir olgudur.¹

Bilindiği gibi üretim faktörleri emek, sermaye, girişimci ve toprak olarak dörde ayrılmaktadır. Bir üretimin yapılabilmesi için bu faktörler gereklidir ve üretim sonucu elde edilen kazanç, bu faktörler arasında paylaşılır. Emeğin payına ücret, sermayenin payına faiz, girişimcinin payına kâr ve toprağın payına da rant denilmektedir.

Toprağın üretimden aldığı pay, Adam Smith (1723-1790) tarafından

incelenmiş ve rantın yeniden üretiminin faydaları üzerinde durulmuştur. Smith, rantı, üretimde yer alan faktörlerden toprağın geliri olarak tanımlamış ve kelimeyi sözlük anlamında kullanmıştır.

Buna karşın rant, İngiliz iktisatçı Ricardo (1772-1823) tarafından analize tabi tutulmuş ve üretime katılmadıkları hâlde toprak sahiplerinin üretimden niçin pay aldıkları araştırılmıştır. Ricardo’ya göre rant, toprakların verimlilikleri arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Topraklar arasındaki verimlilik farkları, rantın kaynağını oluşturmaktadır. Buna yol açan ise verimli toprakların kıtlığıdır. Örneğin oksijen gibi bir doğal kaynak insan yaşamı için hayati önemde olmasına karşın, istisnai durumlar hariç kıtlık söz konusu olmadığından, bu doğal kaynak için herhangi bir ödemede bulunulmaz. Ricardo’ya göre rant, hak edilmemiş bir gelirdir çünkü toprak sahipleri bu geliri, üretime katılmadan elde etmektedirler.²

“Mutlak rant” kavramını literatüre kazandıran Karl Marx (1818-1883) ise rantın özel mülkiyetten kaynaklandığını ifade ederek rant olgusunu, toprak faktörünün arzının artırılmaması nedeniyle oluşan kıtlığa dayandırmaktadır. Kıtlık, toprağın özel mülkiyete konu olmasına yol açmıştır. Toprak kıt olmasaydı, özel mülkiyete de konu olmayacak, dolayısıyla rant da doğmayacaktı.³

Bir başka rant türü de “şehir rantı”dır. Şehirdeki belli bir toprak

parçasının arzının artırılamaması dolayısıyla var olan kıtlığın, söz konusu toprak sahibine sağladığı fazladan kazanca şehir rantı denilmektedir. Şehirlerde daha fazla tercih edilen semtlerdeki konutların kiralarının veya mülkiyet değerlerinin fazla olması, şehir rantı kavramıyla ifade edilmektedir.

Neo-klasik iktisadın önemli ismi Marshall (1842-1924) ise rant kavramını doğal kaynaklar alanından çıkarıp çoğaltılabilir alanlara taşımış, böylece “rant benzeri (quasi rant)” kavramını geliştirmiştir. Belli bir üretim faktörünün veya malın geçici bir kıtlığı nedeniyle ortaya çıkan fazla kazanç, rant benzerini oluşturmaktadır. Örneğin belli alanlardaki uzman insanların kıtlığı dolayısıyla bu kişilerin ücretlerinin artması, yetenek rantı olarak tanımlanmaktadır. Yine belli kalitedeki malların azlığı da kalite rantını doğurmaktadır.⁴

Pek çok iktisatçı tarafından rantın haksız kazanç olarak algılanmasının temelinde, değer kuramı yatmaktadır. Klasiklere göre bir malın değeri, o malın üretiminde kullanılan emek miktarına bağlıdır. Bu miktarın üzerindeki değerlemeler, haksız kazanç olarak algılanmaktadır. Doğal kaynakların, örneğin toprağın, elde edilmesinde herhangi bir emek kullanılmadığından bu kaynaklara ödenecek bedel,

haksız bir ödeme olarak değerlendirilmiştir.

Ancak bugün üretim faktörlerinden biri olarak topraktan söz edildiğinde sadece yeryüzünü kaplayan toprak parçası değil, aynı zamanda toprağın altındaki petrol, doğalgaz, altın, demir, bakır gibi doğal kaynaklar ile toprağın üstündeki güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi gibi kaynaklar da anlaşılmalıdır. Buradan hareketle insan emeğini içermeyen, doğada hazır olarak bulunan kaynaklardan sağlanan gelirler rantı oluşturmaktadır. Zira bir üretim yapabilmek için sadece toprağa değil, aynı zamanda madenlere ve diğer doğal kaynaklara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gibi doğal kaynaklar olmadan bugünkü düzeyde bir üretim yapabilmek mümkün değildir.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere kavram üzerinde bir anlam farklılaşması oluşmaktadır. Bir yanda toprak ve diğer doğal kaynakların kullanımı karşılığında ödenen bedel anlamı, diğer yanda da kıtlığı dolayısıyla sadece doğal kaynaklara değil her türlü mala ödenen haksız kazanç anlamı ortaya çıkmaktadır. Adam Smith birinci anlamdan yanayken başta Ricardo ve Marx olmak üzere pek çok iktisatçı diğer anlama yakın durmaktadır. Bugün itibarıyla rant, anlam ayrışması dolayısıyla, hem doğal kay-

nakları edinmenin veya kullanmanın bedeli olarak hem de her türlü malın kıtlığı dolayısıyla ortaya çıkan haksız kazanç olarak ifade edilmektedir. Birinci anlam, üretim faktörlerinden doğal kaynakların üretime katılmaları nedeniyle elde ettikleri pay olarak hâlâ geçerliliğini korurken diğer anlam daha çok popüler ve eleştirel kullanımlarda karşılık bulmaktadır. Bununla birlikte bu ikinci yaklaşım, haklı kazancı emeğin bir fonksiyonu olarak gördüğünden, doğal kaynaklara yapılan herhangi bir ödemenin haksız kazanç olduğu düşüncesindedir.

1. Tefik Güran, *Osmanlı Tarımı*, Eren Yayıncılık, 1998, s. 63. Gerçi işletme sahibiyle toprak sahibi aynı kişi olsa bile, yani bir başkasına toprak kirası ödenmese bile üretimden elde edilen kazancın toprak payı teorik olarak hesaplanmaktadır. Bununla birlikte toprak sahibi ile tarım işletmecisinin ayrışması, toprak kirası olarak rantın fark edilmesini ve teorik olarak ele alınmasını hızlandırmıştır.
2. David Ricardo, *Siyasal İktisadın ve Vergilendirmenin İlkeleri*, Ter: Barış Zeren, 3. Baskı, T. İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2015, s. 43. Ricardo'nun yorumundaki sınıfsal yaklaşımı göz ardı etmemek gerekir çünkü üretime katılmadığı hâlde üretimden pay alan sadece toprak sahibi değil, aynı zamanda, üretimi gerçekleştiren girişimciden ayrılan, sermaye sahibidir de. Avrupâda sermaye sahiplerini temsil eden burjuva sınıfıyla toprak sahiplerini ifade eden aristokrazi arasındaki rekabeti Ricardo'nun yorumunda görmek mümkündür.
3. Vural Savaş, *İktisadın Tarihi*, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı, Ankara, 1999, s. 469.
4. Savaş, age, s. 609.

İGİAD heyeti gönül köprüleri kurmak için Van'da

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan önderliğindeki 10 iş adamı Van gezisi yaptı.

VAN Sivil Toplum Konseyi (Van STK) iş birliğinde Başbakan Başdanışmanı Adnan İnanç'ın daveti üzerine Van'a gelen 10 kişilik İGİAD'lı iş adamı heyeti, 2 günlük program boyunca Van'da yoksul ailelerle bir araya geldi, Van'ı gezdi. Batı ile doğu arasında gönül köprülerinin kurulması, aramızdaki kardeşliğin pekiştirilmesi için yapılan programda terörden etkilenen bölgelerin, bölge insanının yaşadıkları ve şu anki durumları yerinde görüldü. Başbakanlığın da desteklediği futbol turnuvasına da katılım sağlandı.

İGİAD'lı iş adamlarından oluşan heyet, ilk ziyaretini Galatasaray futbol takımının kaptanı Selçuk İnan ve ses sanatçısı Murat Kekilli ile birlikte Muradiye'deki

şehit ailesine yaptı. Bu ziyaretin ardından Erciş kırsalındaki Alpaslan Jandarma Karakol Komutanlığı'nda askerlerimizle bir araya gelindi.

Öğleden sonra şöhretler karmasının dostluk maçına iştirak edildi. Önceden belirlenen yoksul ailelerin ziyaretleriyle programa devam edildi.

Yapılan ziyaretlerde Van şehir merkezinin, terörün oluşturduğu güvenlik endişesini üzerinden attığı, yarına daha güvenle bakmakta olduğu gözlemlendi. Devletin teröre karşı verdiği mücadeleyi kararlılıkla devam ettirmesi, bir daha terör baskısını yaşamak istemedikleri yapılan ziyaretlerde dile getirildi. Van halkının terörle mücadelenin sonucunda güvenlik endişesini aşmış, geçim der-

inin peşine düşmüş durumda olduğu gözlemlendi.

Programın son günü Van Valisi/Belediye Başkanı İbrahim TAŞYAPAN, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Peyami BATTAL, Van İl Müftüsü Nimetullah ARVAS makamlarında ziyaret edildi.

Van ziyaretinde Balık Bendi, Van Kalesi, Van Kedi Evi ziyaret edildi.

Programda ayrıca İGİAD Başkanı Ayhan Karahan, Şehrivan gazetesini ziyaret edip çeşitli demeçlerde bulundu.

“TÜRKİYE'YE MAL OLACAK ÇALIŞMALAR YAPIYORUZ”

Van'daki ziyaretleri hakkında da konuşan Karahan, “Yaklaşık 15 yıldır faaliyetlerimizi kendi içimizde yapmakla beraber Türkiye sathına yaygınlaştırmanın da gayreti içerisindeyiz. Bu çerçevede

Anadolu illerini ziyaret ediyoruz. Bu hafta da nasip oldu Van'a geldik. Dün ve bugün Van'da ziyaretlerde bulunduk, programlara katıldık. Programımızı tamamladıktan sonra İstanbul'a dönüş yapacağız. Neticede derneğimiz üyeleri iş adamı, üst düzey yönetici ve akademisyen olmakla beraber bu hizmeti tamamen gönüllülük çerçevesinde gerçekleştiriyoruz. İnşallah tüm Türkiye'ye mal olacak çalışmalar yapmayı Allah bize nasip eder." dedi.

"BİZİM İÇİN EN BÜYÜK KAYIP AHİRETTİR"

Van'da yaşanan çevresel sorunlara rağmen Vanlıların hayata tutunduğunu söyleyen Karahan şöyle devam etti: "Vanlı çevresel etkenlerden ne kadar sıkıntı yaşamış olsa da yaşama arzusunu kaybetmemiş. Vanlıların gönlü zengin, kendileri civil civil ve yüzlerinde tebessüm eksik olmuyor. Biz Van'da tam olarak bunları gördük. Vanlı ekonomik anlamda Türkiye ortalamasının biraz gerisinde kalmış olsa bile, insani değerler açısından genel standartların çok üstünde. Vanlılar değerlerini, insanlığını, ahlakı-

nı kaybetmemiş. Asıl zenginlik de budur. Malınızı kaybedebilirsiniz, eviniz yıkılabilir, bunları yeniden yapabilirsiniz. Ancak insanlığınızı ve değerlerinizi kaybettiyseniz bunu bir daha tamir edemezsiniz. Bizim için en büyük kayıp, bu dünya değerli, ahirettir."

"TİCARET DOĞUYA DOĞRU AKIYOR"

Ticaretin doğuya doğru kaydığını ifade eden Karahan, "Geleceğin ticareti artık doğudadır. Nüfus yoğunluğu doğuda olacaktır. Van'ın İran, Irak ve Suriye ile olan yakınlığı, dış ticaretin gelişimine katkı sağlayacaktır. Van'daki genç nüfus, Van'ın kalkınmasına ciddi katkılar sağlayacaktır. Devletimizin en son doğu ve güneydoğuda 23 ile özel cazibe merkezleri oluşturması ve buraya ciddi teşvikler vermesi, bu bölgelerin yatırım açısından istenilen kıvama geldiğini gösteriyor. Batıda yatırımı olan Vanlı kardeşlerimiz, yatırımlarının zekâti olarak gelip Van'da da yatırım yapsınlar. Bir yerden başlanması gerekiyor. Bunun başlaması ile Van'a geri dönüşler yeniden başlayacaktır." ifadelerini kullandı.

KARAHAN: İYİ BİLİNÇLENDİRME YAPILMALI

Karahan açıklamasının devamında son olarak, "İnsanlar burada devlet desteğiyle ayakta durabiliyor ve yaşayabiliyor. Ancak burada, bu desteğe ulaşamayan, ulaşmak istemeyen ya da bürokratik nedenlerden dolayı bu desteği alamayan insanlarla da karşılaştık. Bu noktada sağlanan destekler konusunda halkın çok iyi bilinçlendirilmesi gerekiyor. Bunun dışında hiçbir bürokratik sebep olmadan bu haklar insanlara verilmelidir. Bu haklar devletin sosyal devlet anlayışıyla halkın vergilerinden aktarılan bir kaynaktır. Vanlı kardeşlerimiz devlet imkânlarıyla beraber sosyal dayanışma içerisinde aldığı desteklerle hayatına devam ediyor. Bizler inanıyoruz ki komşusu açken tok olan bizden değildir. Biz bu ilkeyle yola çıktık. Biz biliyoruz ki doğuda bir kardeşimizin ayağına diken batsa batıdaki insanımızın canı yanar. Biz bunu iyi bilmeliyiz. Biz bunu yapmazsak, sadece söylemlerle kardeş olamayız. Biz hepimiz eşit kardeşiz. Hepimiz kaynaklardan eşit bir şekilde yararlanmalıyız." şeklinde konuştu.

Ders Veren Tecrübeler dizisi devam ediyor

Ders Veren Tecrübeler dizisinin ikincisi 25 Nisan Salı günü İGİAD Dernek Merkezi'nde gerçekleştirildi. "Ders Veren Tecrübeler" dizisinin ikincisinin konuğu DÖVSAN Dövme Çelik Metal Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Kurucu Ortağı Mustafa Erdoğan oldu. Erdoğan'ın kendini katılımcılara tanıtmasından sonra program başladı.

İSTANBUL Medipol Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Dekan Vekili ve İGİAD Yüksek İstişare Kurulu üyesi Doç. Dr. Nihat Alayoğlu'nun moderatörlüğünde başlayan programda krizlerde durumları, ortaklık kültürü ve aile şirketleri konusunda Mustafa Erdoğan'ın önemli tecrübeleri konuşuldu.

Mustafa Erdoğan profesyonel hayatında kazandığı tecrübeler ile 1978 yılında kardeşi Mehmet Erdoğan ile bir-

likte kurduğu aile şirketinden bahsetti. Erdoğan, "1978'de şirketimizi kardeşimle birlikte eşit payla kurduk. İlk 6 ay içinde hiç iş yapamadık. Sabrederek, yaptığımız işin hakkını vererek ve anne babamızın hayır dualarını alarak yılmadan; ekonomik krizlerin, anarşinin yoğun olduğu bir ortamda çalışmalarımıza devam ettik." dedi. İş hayatının ayrıntılarını paylaşan Mustafa Erdoğan'ın deneyimlerinden bazılarını sunuyoruz.

"KRİZLERİ FIRSATA ÇEVİRDİK"

Krizlerde cereyan eden süreci lehte fırsatlara dönüştürerek 1983 yılında firmamız açılım yapmaya başladı. İthalatın sıkıntılı olduğu dönemlerde ülkemize gelemeyen ürünleri üreterek ufkumuz açıldı. Kriz anlarında personelimizle istişare ederek, onları aileden biri olarak görerek bu zamanları birlikte atlattık. Bu ahde vefa ile işlerimiz hep rast gitti.

Otomotiv ve tarım sektöründe girişimlerde bulunarak işlerimizi büyüttük. Aile bireyleriyle hem riski hem kazancı paylaşarak ve gelişmeleri iyi yöneterek çıkabilecek sorunların önüne geçtik. Ortaklara maaş bağlamak bunun en önemli

MUSTAFA ERDOĞAN

1946 yılında Sivas merkezde doğdu. Erkek sanat mektebi sıcak demircilik bölümünden mezun olduktan sonra aynı yıl Sivas cer atölyesi presler şubesinde işe başladı. 1972 yılına kadar aynı yerde çalıştı. 1972-1978 yılları arası Gebze’de yeni kurulmakta olan Omtaş firmasında işbaşı yaptı. 1978 yılında ayrılarak kardeşi Mehmet Erdoğan’la birlikte Dövsan firmasını kurdu. Halen aile şirketi olan Dövsan dövme çelik metal sanayi ve tic. Ltd. Şti’nde ortak olarak göreve devam etmektedir. Ayrıca İT-SOB yönetim kurulu başkan yardımcılığı görevini yürütmektedir. Evli, üç çocuk babası ve üç torun sahibidir.

adımıydı. Kazandığımız tüm finansmanı işimize yatırarak büyümeye çalıştık. Hiçbir zaman başka alanlara yatırım yapmayı düşünmedik. Bu yaklaşım ise iyice büyümemize vesile oldu.

“BİLGİNİN ZEKATI VERİLMEYEN BÜYÜME OLMAZ”

Bilgiyi ortaklarımla, personelimle paylaşarak bugünlere geldik. Başladığımız dönemlerde telefon bile yokken uluslararası fuarlara katılarak vizyonu-

muzu sürekli yeniledik. Yurt dışına da ürünlerimizi satar olduk.

Ar-ge yatırımları sanayice ağır gelmemeli. Kendisini yenileyemeyen, yenilik üretemeyen kuruluşlar yok olmaya mahkûmdur. Biz de firma olarak ar-ge yatırımlarına önem vererek yolumuza devam ediyoruz.

“ÜRETMENİN HAZZI TARİF EDİLEMEZ”

Sanayici veya üretici olduğum için çok memnunum. Daha az sermaye ile

çok işler yapılabilirdi. 1997’de Tuzla Organize Sanayi Bölgesi’nde fabrikamızın temelini attık. O vakitten bugüne bütün sanayicilerle iç içe oldum. Ve üretimi bırakan bütün sanatkârların, sanayicilerin pişman olduklarını gördüm. Sanayicinin üretme hazzını başka işlerde bulabileceğine inanmıyorum.

Program, soru-cevap bölümüyle devam etti. Doç. Dr. Nihat Alayoğlu ve Murat Şentürk’ün Mustafa Erdoğan’a hediye takdimi ile program sona erdi.

Geleneksel iftar programı üyelerimizi ve STK temsilcilerini bir araya getirdi

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGiAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, 6 Haziran 2017 tarihinde Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi. İş, akademi ve basın dünyasından çok sayıda davetlinin katıldığı iftar programı sıcak ve renkli görüntülere sahne oldu.

YENİBOSNA Mehmet Akif Camii imam hatibi Şahin Korkut'un Kur'an tilaveti ile program başladı.

İGiAD Gençlik Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar, selamlama konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet edildi.

Selamlama konuşmalarının ardından İGiAD Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan konuşmalarını yapmak üzere kürsüye davet edildi.

Ayhan Karahan davetlilere hitaben

yaptığı konuşmasında hak, adalet ve ahlak konularına temas etti. Karahan, şunları söyledi:

"Bugün, özellikle İslam dünyasında, insanların yaşam hakkı başta olmak üzere her türlü hakları ellerinden alınmakta, milyonlarca insan yurtlarından kovulmakta, ülkeleri işgal edilmekte, masum insanlar kör terörün kurbanı olmaktadır. Tarih boyunca hiçbir dönemde bugünkü kadar insan haklarından söz edilmemiştir, ama yine bu-

günkü kadar insan hakları ihlalleri de olmamıştır.

Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir.

Malı haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hılful Fudul'da savunduğu gibi; dini, milleti, rengi, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hakkı gaspedilen, zulme uğrayan insanların hakkını savunacak güçlü bir sese ihtiyaç var.

Çünkü biz, el-Hakk olan Allah'a ina-

niyoruz. Bu inancımız gereği her insanın can, mal, din, akıl ve nesil emniyetini, yani temel haklarını, bir yükümlülük olarak kabul ediyoruz. Çünkü adalet mülkün temelidir ve toplumlar küfürle yaşayabilirler ama zulümle asla.

Cenab-ı Hakk, Maide suresinin 8. ayetinde şöyle buyurmaktadır: “Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sizi adaletsizliğe itmese.”

Osmanlı'nın büyük ahlak felsefecisi Kınalızade, nizam-ı âlemin devamı için “adalet dairesi”nin ihya edilmesinden bahseder. Buna göre insan, toplum hâlinde yaşar. Toplum için hukuk lazımdır. Hukuku uygulamak için devlet gerekir. Devletin devamı ancak vergiyle olur. Verginin kaynağı ise toplumdur. Toplumun vergi verebilecek bir zenginliği üretmesi için de adaletle yönetilmesi gerekir. Bu çevrimin sağlıklı işleyebilmesi, yani top-

lumun ayakta durması, ancak adaletle mümkündür.

Bununla birlikte adaletin tesis edilmesi, yani her hak sahibine hakkının verilmesi, ancak ahlaki bir duyarlılıkla desteklendiğinde gerçekleşebilir. Çünkü adalet ile ahlak, doğruluk ile iyilik, birbirinin mütemmim cüzüdür. Biri yoksa diğeri de ortadan kalkar. Ahlakla desteklenmeyen bir hukuk sistemi ruhsuz, hukukla desteklenmeyen bir ahlak da bedensizdir.

Bugünkü modern sistemde ahlaki duyarlılığın bir karşılığı maalesef yok. Kapitalist sistemin ürettiği modern ekonomi insanı kâr, kazanç, verimlilik, rekabet gibi kavramlardan bol bol bahseder ama ahlakın adını anmaz, yardımlaşmayı bilmez, paylaşmayı aklına getirmez, infaki ise hiç duymamıştır.

Hayatımızın bütün alanlarının; siyasi, sosyal, ekonomik, ailevi bütün ilişkilerimizin doğruluk, iyilik ve güzellikle

bezenebilmesi için hak, adalet ve ahlak üzerine kurulu bir zihniyetin yerleşmesi gerekir.

Şunu da çok iyi biliyoruz ki bütün değişimler, tek tek her bireyin kendi nefsinde başlar. Dünyayı değiştirmek isteyen insan, önce kendi nefsinin değişmelidir.

Hak temelli ve adalet eksenli bir sistem, ahlaki duyarlılığa sahip vicdanlar sayesinde oluşabilir. Bunu gerçekleştirecek tecrübe, birikim ve derinlik, bu coğrafyanın mayasında var. Geçmişte bunun örneği sergilendiği gibi bugün de sergilenebilir.

Üstelik, hakkın üstün tutulduğu, adalet terazisinin şaşmaz bir hassasiyetle çalıştığı, ahlaki standartları gözetken yeni bir Türkiye inşa etmek, 15 Temmuz şehitlerimizin bize bıraktığı bir yükümlülük, bizim de gelecek nesillere olan borcumuzdur.

Ne mutlu böyle bir ideale gönül verenlere, ne mutlu hac yolundaki karınca gibi bu yola revan olanlara...” dedi.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde STK temsilcilerine verilen iftarda İGİAD'ı temsil ettik. 21.06.2017

Çankaya Köşkü'nde Başbakan Binali Yıldırım'ın evsahipliğinde STK temsilcilerine verilen iftardayız. 07.06.2017

Rekabet Kurumu Başkanı Ömer Torlak'ı makamında ziyaret ettik. 07.06.2017

İSTANBUL SABAHATTİN ZAIM ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYELERİ DERNEĞİMİZİ ZİYARET ETTİ

5 MAYIS Pazartesi günü İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İbrahim Güran Yumuşak, İslam Ekonomisi ve Finans Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Yusuf Dinç, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ensari Yücel dernek merkezinde İGİAD Başkanı Ayhan Karahan ile bir araya geldi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam Ekonomi ve Finansı Araştırma ve Uygulama Merkezi (İSEFAM) olarak İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) ortaklığı ile gerçekleştirilmek istenen Faizsiz Finans Dönüşüm Merkezi Gündümlü Projesi hakkında bilgiler verildi.

İstanbul'un kısa vadede bölgesel, uzun vadede küresel bir İslami finans

merkezi haline gelebilmesi için gerekli altyapıların geliştirilmesine katkı vermeyi hedefleyen projenin Faizsiz Finans Dönüşüm Merkezi ile mevcut veya yeni kurulacak kurumların finansal yapılarını faizsiz bir şekilde düzenleyerek bunu sertifikalandırabilecekleri bir danışmanlık merkezi oluşturulması hedeflerinden bahsedildi.

Karşılıklı fikir alışverişinden sonra hediyeye takdimi ile ziyaret sona erdi.

İLEM İlmî Etüdler Derneği'nin İGİAD'ı ziyareti 26.07.2017

Kurumsal Koordinasyon Toplantısı İGİAD'ın ev sahipliğinde gerçekleşti

İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği, çatısı altında yer alan kurumlarıyla koordinasyonu artırmak amacıyla yapılan Kurumsal Koordinasyon Toplantılarının onuncusu İGİAD-Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği ev sahipliğinde gerçekleşti. Koordinasyon toplantıları dernek yönetim kurulu başkanları, genel sekreterleri ve yönetim kurullarından iki üyenin katılımıyla toplanmaktadır.

2017 yılının ikinci koordinasyon toplantısında İLKE Yürütme Kurulu Başkanı Lütfi Sunar, İGİAD YK Başkanı Ayhan Karahan, İLEM YK Başkanı Süleyman Güder, YEKDER YK Başkanı Yusuf Alpaydın ile beraber, yönetim kurullarını

temsilen Celalettin Cingöz, Hüseyin Acar, Nuri Ecevit, Faruk Özkaya, İsmail Karahan, Ömer Çiçek, Muhammed Öztabak, Asiye Şahin katıldı. Ayrıca Kadir Yaman, Tezcan Kuzu, Mehmet Yıldırım ve Sinan Polat hazır bulunmuştur.

Yemek ikramıyla başlayan toplantı-

da dernek başkanları rutin dışı proje ve çalışmaları hakkında bilgi vermiştir. Kurumsal tanıtım ve imaj çalışmalarının da görüldüğü toplantıda, somut işbirliği teklifleri üzerinde de durulmuştur.

İLKE ve kurumlarının geleceğine etki edecek vizyon ve projelerin de konuşulduğu toplantıda internet tabanlı IT sisteminin güvenlik altyapısının gözden geçirilmesi için çalışma yapılmasına karar verilmiştir.

İLKE Yürütme Kurulu Başkanı Lütfi Sunar, ev sahibi İGİAD Başkanı Ayhan Karahan'a teşekkür plaketi sunmasının ardından toplantı karşılıklı iyi niyet temennileri ile son bulmuştur.

Dr. Ali Afzalin İGİAD'a konuk oldu

İGİAD tarafından tertip edilen "Bangladeş'te Ticaret İmkânları"nın konuşulduğu toplantıya Bangladesh KRISHIBID GRUBU Yönetim Kurulu Başkanı Dr. Ali Afzalin konuk oldu.

Katılımcıların birbirlerini tanıtması ile program başladı. Dr. Ali Afzalin, KRISHIBID GRUBU'nun ticari yatırımları hakkında İGİAD üyesi iş adamlarına tecrübe ve bilgisini derinlemesine aktardı. Ayrıca birebir firma faaliyet alanları ve yatırımları hususunda görüşmeler yapıldı. Program, karşılıklı hediyeleşmenin ardından son buldu.

Üyelerimiz piknikte buluştu

İGiAD üyeleri, her yılın yaz aylarında, İGiAD Teşkilatlanma Komisyonu tarafından düzenlenen piknik organizasyonu ile bir araya geliyor.

BU yılki piknik programı, geçmiş yıllarda olduğu gibi Polonezköy'de bulunan Gönül Köşkü piknik alanında gerçekleşti. 14 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleşen

etkinlik, birbirinden neşeli görüntülere sahne oldu.

Piknik programı sabah saat 09.00'da kahvaltı ile başladı. Kahvaltı sonrası çocuklar ve yetişkinler sportif etkinliklerde bulundu. İGiAD Başkan Yardımcısı/Teşkilatlanma Komisyonu Başkanı Hüseyin Dinçel ve Piknik Komite Başkanı Sinan Şahin tarafından çocuklara birbirinden

güzel hediyeler dağıtıldı. Neşeli çocuklar, piknik alanını bayram yerine çevirdi. Ardından program, öğle yemeği ile devam etti.

Yemekten sonra çocuklar, bayanlar ve erkekler için hazırlanmış etkinlikler ve yarışmalara kaldığı yerden devam edildi.

Coşkulu ve güzel geçen İGiAD pikniği 17.00 sularında son buldu.

Bayramlaşma Karaköy Yeraltı Camiî'nde gerçekleşti

HER yıl geleneksel olarak tertip edilen İGİAD Bayramlaşma Programı, Ramazan Bayramı'nın 3. günü Karaköy Yeraltı Camii'nde sabah namazının ardından gerçekleşti. İGİAD ve İGİAD Gençlik Kurulu'nun ortak katılımıyla çok sıcak bir atmosferde gerçekleştirilen Bayramlaş-

ma Programı, sabah namazının kılınmasının ardından şeker ikramı ve tanışma konuşmalarıyla devam etti.

İkramın ardından İGİAD Üyesi Musa Bıçkıoğlu Bey, İstanbul'un güzide camilerinden biri olan Karaköy Yeraltı Camii hakkında bilgiler sundu.

Gençlik Kurulu'nda bayrak değişimi

İGİAD Gençlik Kurulu'nda bayrak değişiminin yaşandığı Gençlik Kurulu 5. Olağan Genel Kurul toplantısı 14 Ağustos Pazartesi günü İGİAD dernek merkezinde gerçekleştirildi. İGİAD Gençlik Kurulu Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar'ın görevini Muhammed Ali Palas'a devrettiği program, sıcak bir atmosferde yapıldı.

Konuşmalarını yapmak üzere davet edilen İGİAD Gençlik Kurulu Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar, yeni yönetim kuruluna başarı dileklerini iletti.

İGİAD Gençlik Kurulu Yönetim Kurulu adına söz alan İGİAD Gençlik Kurulu'nun yeni Başkanı Muhammed Ali Palas, bundan sonraki süreçte bayrağı en iyi şekilde taşımaya çalışacağını söyledi.

Palas'ın konuşmasının ardından İGİAD Başkanı Ayhan Karahan, Nurullah Mahmut Dündar'a bugüne kadar yapmış olduğu çalışmalardan dolayı teşekkür ederken, Muhammed Ali Palas'a başarı dileklerini iletti.

Programın son kısmında ise hediye takdimleri yapıldı. İGİAD Gençlik Kurulu Yönetim Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar'a hediyesini İGİAD Başkanı Ayhan Karahan, İGİAD kurucu Başkanı Şükrü Alkan ve İGİAD Gençlik Kurulu yeni Yönetim Kurulu Başkanı Muhammed Ali Palas takdim ettiler.

İGİAD Gençlik Kurulu 5. Olağan Genel Kurulu, yönetim kurulunda görev almış üyelere hediye takdiminden sonra sona erdi.

Nurullah Mahmut Dündar

Muhammed Ali Palas

KARMOD CEO'SU MEHMET ÇANKAYA: Her işin başı planlama

SÖYLEŞİ: YAHYA AYYILDIZ

Batılı kültürün en önemli başarısı planlamada gizli. Belki de dünyanın saat bazında en çok çalışan ülkeleri arasındayız ama planlama olmadığında bu çalışma başarı için yeterli olmuyor. Zamanımız zayi oluyor, israf oluyor.

**Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?
Kimdir Mehmet Çankaya?**

Nevşehir'den İstanbul'a göç etmiş bir ailenin çocuğu olarak 1974 yılında İstanbul'da doğdum. Henüz küçük yaşlarda

Karmod'un temellerinin atılışını müşahade ettik. Eğitimimizi tamamladıktan sonra 1986'da kurulmuş olan Karmod'u ikinci kuşak olarak devraldık ve bugün 100'e yakın ülkede ürünleri bulunan güç-

lü bir Türk markası haline gelmesine vesile olduk.

Karmod isimli prefabrik yapı sektöründe hafif çelik binalar yapan ve uluslararası alanda çalışan bir firmanın sahibisiniz. Prefabrik bina ne demek? Kısaca bilgi verebilir misiniz?

Sektörde son teknolojileri kullanan Karmod'un üretimini gerçekleştirdiği yapı modellerini kısaca şu şekilde ifade edebiliriz: hızlı üretim, zamanında teslimat, hızlı kurulum. Prefabrik yapı sektöründe Karmod'un temel dinamiklerini bu organizasyondan aldığını vurgulayabiliriz.

Prefabrik bina dediğimizde ön üretimleri duvardan çatıya, kapıdan pencereye tüm üniteleriyle fabrika bant

sisteminde demonte olarak hazırlanan, demonte özelliğiyle dünyanın neresine olursa olsun kolayca taşınabilen ve yerinde çok kısa sürede kullanıma hazır kurulum yapılan binalar akla gelmektedir.

Karmod olarak prefabrik yapı sektöründe çelik yapı kategorisinde üretimler gerçekleştiriyoruz. Hafif çelik üretimlerimizle birlikte konteyner ve yaşam kabini yapılarının üretimlerini de gerçekleştir-mekteyiz. Hafif çelik yapılarda konutlarla beraber şantiye işçi kampları (yemekhane, yatakhane, sağlık tesisi, mescit, dinlenme alanları vb.), ofis ve yönetim binaları, hastane ve okul binaları gibi çok sayıda yapının üretimini gerçekleştiriyoruz. Yine aynı şekilde konteyner yapılar-da da 12 metrekareden başlayarak dört kata kadar binlerle ifade edilebilen metrajlarda yaşam alanları üretiyoruz.

Kabin yapılarında ise güvenlik ürünleri başta olmak üzere büfe, ofis, WC, duş gibi çok amaçlı yapılar üretiyoruz. Son dönemde güvenlik ve savunma sanayi-ne özel olarak hazırladığımız kurşun geçirmez zırhlı kabin ve zırhlı siperlik ürünlerimiz de tercih edilen üretimlerimiz arasında yer alıyor.

Bu sektöre nasıl girdiniz veya bu sektörü niçin tercih ettiniz?

Prefabrik yapı modeli, dinamik özelliğiyle çok farklı kullanım amacına sahip yapılara imkân sunuyor. Sürekli yeni projeler ve Ar-Ge gelişimleri, insana farklı bir coşku veriyor. Karmod olarak bu alanda yatırımın uygun olacağını düşünerek sektörde güçlü bir aktör olmayı hedefledik. Hamdolsun bu duygularla bugün 100'e yakın ülkeye ihracat gerçekleştirmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Her kitadan bize ulaşan müşterilerimizden markamızın tanınırlığını iştirmek ayrı bir mutluluk.

Karmod firmasının bugüne gelinceye kadarki süreci nasıl gerçekleşti? Bu sürecin dönüm noktaları nelerdir?

Her firmada olduğu gibi tabii ki biz de bir büyüme süreci yaşadık ve yaşıyoruz. Bu aşamalarda en önemli nokta gelişim. Mevcut üretimlerinize yetinirseniz durağanlığa ve sonuçta geri gitmeye mahkûm olursunuz. Ar-Ge çalışmalarına ve ürün geliştirme süreçlerine önem verdik. Bu alanda iyi bir ekip kurduk ve sürekli bu alana ayırdığımız bütçemizi artırıyoruz.

Örneğin konteynerde Yeni Nesil olarak isimlendirdiğimiz bir model gerçekleştirdik. Modelimizin temel özelliği, tamamen vidalı ve geçmeli sisteme sahip olması. Aynı zamanda duvar ve çatı panellerinde yüksek izolasyon sağlayan sandviç panel kullandık. Bu ürün, iç ve dış piyasada tercih edilen bir konteyner modeli oldu.

Karmod polyester kabin üretiminde dünya lideri bir marka. Ar-Ge'mizde yüksek güvenlik gerektiren zırhlı kurşun geçirmez kabin ve zırhlı siperlik ürünlerini geliştirerek gerekli testlerini yaptırдық. Geliştirdiğimiz ürünlerde temel hedefi-

miz, mevcut üretimleri yakalama değil onlardan artı özelliğe sahip yenilikleri ortaya koymak.

Karmod olarak tamamladığınız önemli projeler nelerdir?

Her kategoride çok sayıda proje ger-

.....
Karmod 100'e yakın ülkeye ihracat gerçekleştirdi. Bu ihracatta gurur verici olan en önemli detay, üretimlerimizin tamamında yerli ürün kullanmamız. Üretim ihraç ettiğimiz her ürün tamamen ülke ekonomisine katkı sağlıyor. Kullandığımız çelikten panellere, kapıdan pencereye, elektrikten su armatürleri detayına kadar ihraç ettiğimiz üretimlerde yerli ürünler kullanılıyor.
.....

çekleştiriyoruz ama burada öne çıkan birkaçını zikredebiliriz.

Irak'ta 10 bin kişilik Prefabrik Kenti, 7 ayda ürettik. Irak'ın başkenti Bağdat ve Kut şehirlerinde 10 bin kişinin yaşayacağı 1884 konutu 7 ay gibi kısa bir sürede tamamladık. Proje büyüklüğü ile 'Dünyanın En Büyük Prefabrik Kenti' özelliğine sahip. Proje kapsamında sosyal alanların da yer aldığı okul, kültür merkezi, belediye binası gibi yapı komplekslerinin üretimini de gerçekleştirdik.

Dünyanın en büyük doğalgaz rezervine sahip Şahdeniz 2'nin şantiye yapılarını kurduk. Azerbaycan'ın Bakü kenti yakınlarında dünyanın şu ana kadar tespit edilebilmiş en yüksek doğalgaz rezervine sahip Şahdeniz 2 projesinin işçi şantiye yapılarını Karmod üretti. Proje kapsamında yönetim binaları, teknik ofisler, yatakhane ve yemekhaneler, dinlenme alanları, laboratuvar, sağlık tesisi gibi yapılar Türkiye'de demonte üretim gerçekleştirilerek yerinde kurulum yapıldı.

.....

Tabii ki bizler işçi-işveren ilişkilerine para odaklı bakamayız. İşçi de işveren de helal kazanç peşinde. Bu nazarla işçi-işveren ilişkilerini, dünya hayatında yaşadığımız bir imtihanın merkezinde görürsek hakkaniyet noktasında doğru adımlar atmış oluruz. Aynı süreç satıcı-müşteri ilişkileri için de geçerlidir. İnsanız ve kuluz, kimimiz işverenlikle kimimiz işçi olmakla bu imtihana dahiliz.

.....

Manchester ve PSG Stor Mağaza Kabinleri. Futbolun önemli kulüplerinden İngiliz Manchester United ve Fransız Paris Saint Germain kulüplerinin kurumsal ürün satış stor mağaza kabinlerini ürettik.

İstanbul 3. Havalimanı şantiye yapılarını ürettik. Karmod, tamamlandığında yıllık 150 milyon yolcu transfer kapasitesiyle dünyanın en büyük havaalanı olacak İstanbul 3. Havalimanı'nın 2000 kişilik şantiye yerleşkelerini kurdu.

Karmod'u Karmod yapan veya diğer firmalardan ayıran özellikler nelerdir?

Her şeyden önce ülkemize yönelik bakış açımızı vurgulamam gerekiyor. Karmod yukarıda da vurguladığım gibi 100'e yakın ülkeye ihracat gerçekleştirdi. Bu ihracatta gurur verici olan en önemli detay, üretimimizin tamamında yerli ürün kullanmamız. Üretim ihraç ettiğimiz her ürün tamamen ülke ekonomisine katkı sağlıyor. Kullandığımız çelikten panellere, kapıdan pencereye, elektrikten su armatürleri detayına kadar ihraç ettiğimiz üretimlerde yerli ürünler kullanılıyor.

Karmod, içe dönük tüm kararlarımızda istişareyi önceleyen yönetim anlayışı, sürekli eğitim ve planlamaya çalışmaktadır.

Ayrıca müşterileriyle ilişkilerinde dürüstlük, müşterilerini memnun edecek mal ve hizmetle beraber paylaşımcı bir anlayışı yaygınlaştırmak, Karmod'un en önemli ilkelerini oluşturuyor.

Karmod'un başarısını neye bağlıyorsunuz?

Başarı, görelî bir kavram. Yapabileceklerimizi düşündükçe henüz kendimizi başarılı olduk diye tanımlayamıyoruz. Üç kelime ile ifade edecek olursak; karar süreçlerinde istişare, planlama ve çok çalışmak. Çok çalışmak diye vurguluyorum çünkü ülke olarak gerçekten çok çalışmamız gerekiyor.

Sizi ve Karmod'un ürünlerini ko-nuştuk ama bir firma sadece firma sahibi ve tesisattan oluşmaz, aynı zamanda işçi ve sosyal çevre gibi paylaşımcılara da sahiptir. Karmod'da işçi ve işveren ilişkileri ile Karmod'un sosyal sorumluluk anlayışı nedir?

Tabii ki bizler işçi-işveren ilişkilerine para odaklı bakamayız. İşçi de işveren de helal kazanç peşinde. Bu nazarla işçi-işveren ilişkilerini, dünya hayatında yaşadığımız bir imtihanın merkezinde görürsek hakkaniyet noktasında doğru adımlar atmış oluruz. Aynı süreç satıcı-müşteri

ilişkileri için de geçerlidir. İnsanız ve kuluz, kimimiz işverenlikle kimimiz işçi olmakla bu imtihana dahiliz.

Türkiye'de prefabrik sektörünün bugünkü durumu nedir ve sektörün daha fazla gelişebilmesi için neler yapılması gerekir?

Genel olarak bakıldığında üretim kalitesi ve hizmetiyle Türk markaları dünya genelinde önemli aktörler arasında. Gelişim için yenilik ve çalışma her alanda olduğu gibi sektörümüzde de etken.

Son olarak, genç girişimcilere neler tavsiye edersiniz?

Öncelikle belki klasik kalacak ama yaptığı işi sevmek çok önemli. Sevmeden ya kendisine ya da hizmet verdiklerine zulmeder.

İkinci en önemli etken, planlama. Batılı kültürün en önemli başarısı planlamada gizli. Planlama ile başarıyorlar diyebiliriz. Onlar mesela 1 saatlik işe 1 gün planlama yapıyorlar. Biz ise "Hemen hallederiz abi, bunda ne var ki!" diyerek 1 saatlik işi mukadder hatalarla 5 gün sürdürüyoruz. Evet, belki de dünyanın saat bazında en çok çalışan ülkeleri arasındayız ama planlama olmadığında bu çalışma başarı için yeterli olmuyor. Zamanımız zayı oluyor, israf oluyor.

V E F A T

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

İNNA LİLLAHİ VE İNNA İLEYHİ RACİUN

Genç İGİAD üyemiz Ahmet Burak Karahan 21 yaşında yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak "Muhakkak biz Allah'tan geldik ve Allah'a döneceğiz" hükmü gereği 21 Ağustos 2017 Pazartesi günü Rabbimize dönmüştür. Allah rahmetiyle, merhametiyle, mağfiretiyle muamele etsin, razı olduğu kulları arasına dahil etsin, şehitlerle birlikte haşretsin, cennetiyle müjdelesin.

Kıymetli ailesine, yakınlarına ve İGİAD camiamıza baş sağlığı dilekelerimizi sunarız.

YENİ ÜYELERİMİZ

**SERKAN
SÜRGÜLÜOĞLU**

Sürgülüoğlu
Makine

**HAMDİ
YÜCE**

Ayes
Çelik Hasır

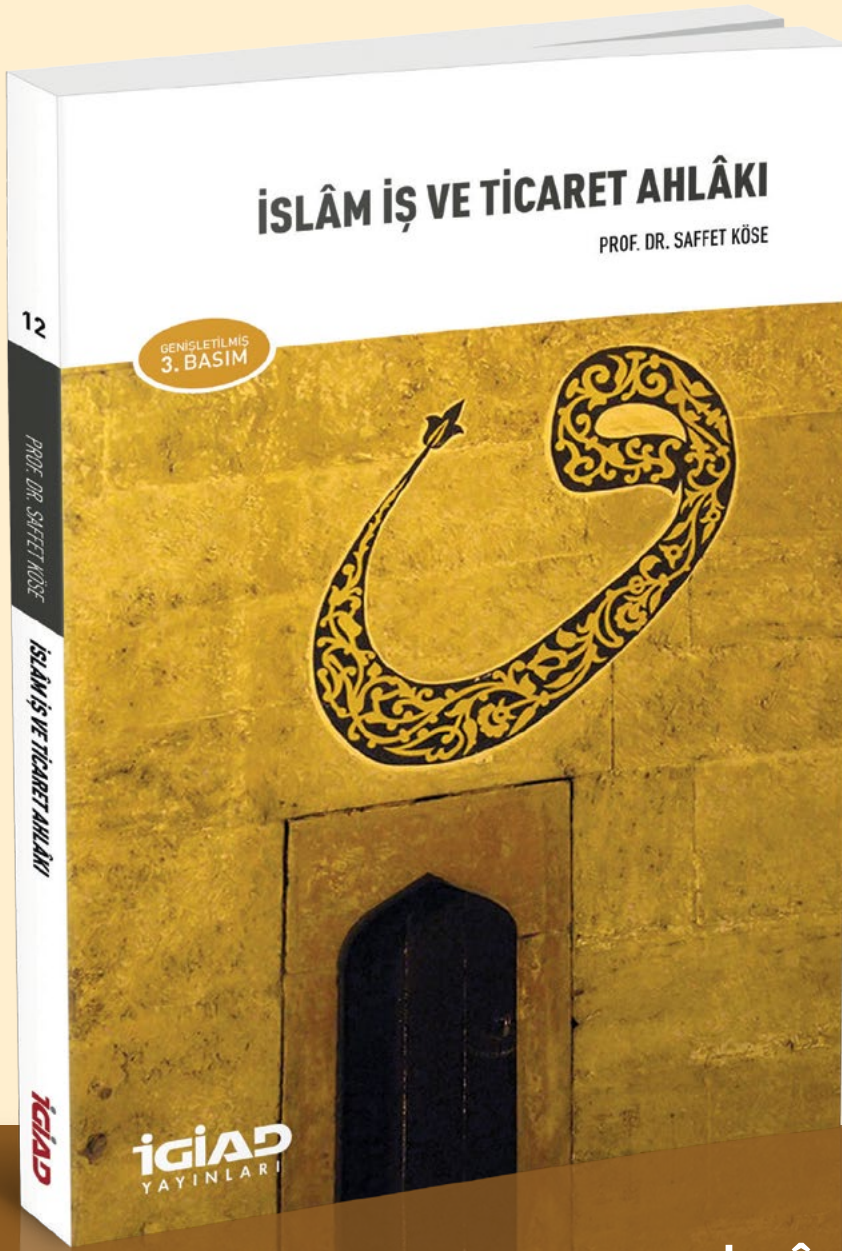
**ABDÜLSAMET
TEMEL**

Prizma Yapı
Denetim Grubu

**NURULLAH
MAHMUT
DÜNDAR**

Nişancı Yapı
Cephe Sistemleri

İGİAD
YAYINLARI

İSLÂM İŞ ve TİCARET AHLÂKI

Modern dünyada ahlâk, yozlaşma temayülü göstermektedir. Ahlâkî yoksunluk en fazla iş, çalışma ve ticaret alanında gerçekleşmektedir. Bir yanda aldatılan müşteriler, işçinin hakkını vermeyen işverenler diğer tarafta ise aldığı ücreti hak etmeyen ve işi suiistimal eden iş görenler var. Böylelikle iş ve ticaret hayatının pek çok safhasında ahlâk dışı davranışlar âdetâ ayyuka çıkmış vaziyettedir. Bu ise beraberinde kul hakkını ihlâl eden ve helâl-haram kazanç duyarlılığını referans noktası olmaktan çıkaran bir tabloyu ortaya koymaktadır. Özel alanda iş ve ticaret hayatında kendisini hissettiren bu davranışlar, genel alanda ise toplumsal etkileri bakımından büyük olumsuz etkiler meydana getirmektedir.

İnsanlar arasındaki ilişkiler samimiyet, güven ve dürüstlük gibi güzel ilkelerin gölgesinden çıkarak, maddî hesapların öncellendiği bir alana doğru sürüklenmekte ve insan olma meziyeti göz ardı edilmektedir.

Bu kitapta, Kur'an-ı Kerîm ve Hz. Peygamber'in ısrarla üzerinde durduğu helâl kazancı vurgulayan ana noktalar ve yaşadığımız çağda helal kazanç ve ahlâkın egemen olduğu bir topluma olan ihtiyaç vurgulanmaktadır.

GELENEKSEL İĞİAD İFTAR PROGRAMI İŞ DÜNYASI'NI BİR ARAYA GETİRDİ

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İĞİAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, 6 Haziran 2017 tarihinde Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi.

İş akademisi ve basın dünyasından çok sayıda davetli katılımlı iftar programı sıcak ve renkli görüntülere sahne oldu.

Yeniobasa Mehmet Akif Camii imam hatibi Şahin Korkut'un Kur'an tilaveti ile program başladı.

İĞİAD Gençlik Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar selamlama konuşmalarını yapmaz üzere kürsüye davet edildi. Selamlama konuşmalarını ardından İĞİAD Yönetim Kurulu Başkanı **Ayhan Karahan** konuşmalarını yapınca üzere kürsüye davet edildi.

Ayhan Karahan davetilere hitaben yaptığı konuşmasında; Hak, Adalet ve Ahlak konularına temas etti. Karahan, şunları söyledi: "Bugün, özellikle İslam dünyasında, insanların yaşamı hakkı başta olmak üzere her türlü hakları ellerinden alınmakta, milyonlarca insan yurtlarından kovulmakta, ülkeleri işgal edilmekte, masum insanlar kör terörün kurbanı olmaktadır. Tarih boyunca hiçbir dönemden bu güne kadar insan haklarının söz edilmemesi, ama yine bugünkü kadar insan hakları ihlalleri de olmamıştır. Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir. Mali haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hilful Fudul'da sa-

duşuğuna gibi; dini, milleti, rengi, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hakkı gaspedilen, zulme uğrayan insanların hakkını savunacak gücü bir sese ihtiyaç var. Çünkü biz, el-Hakk olan Allah'a inanıyoruz. Bu inancımız gereği her insanın can, mal, din, akıl ve nesil emniyetini, yani temel haklarına, bir yükümlülük olarak kabul ediyoruz. Çünkü adalet mülkin temelidir ve toplumları sağlıklı yaşayabilirler ama zülümle asla.

Cenab-ı Hak, Maide suresinin 8. ayetinde şöyle buyurmaktadır: "Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, ada-

lete şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sizi adaletsizliğe itmesin." Omanın'ın büyük ahlak felsefecisi Kanakızade, nizam-ı âlemi devan-ı için "adalet dairresi"ni ilya edilmesinden bahsediyor. Buna göre insan, toplum hâlinde yaşar. Toplum için hukuk lazımdır. Hukuku uygulamak için devlet gerekir. Devletin devanı ancak vergiyle olur. Verginin kaynağı ise toplumdur. Toplumun vergi verebilecek bir zenginliği üretmesi için de adaletle yönetilmesi gerekir. Bu çevrimin sağlıklı işleyebilmesi, yani toplumun ayakta durması, ancak adaletle mümkündür.

GELENEKSEL İĞİAD İFTAR PROGRAMI İŞ DÜNYASI'NI BİR ARAYA GETİRDİ

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İĞİAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, 6 Haziran 2017 tarihinde Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi. İş akademisi ve basın dünyasından çok sayıda davetli katılımlı iftar programı sıcak ve renkli görüntülere sahne oldu.

Yeniobasa Mehmet Akif Camii imam hatibi Şahin Korkut'un Kur'an tilaveti ile program başladı.

İĞİAD Gençlik Kurulu Başkanı Nurullah Mahmut Dündar selamlama konuşmalarını yapmaz üzere kürsüye davet edildi.

Selamlama konuşmalarının ardından İĞİAD Yönetim Kurulu Başkanı **Ayhan Karahan** konuşmalarını yapmaz üzere kürsüye davet edildi.

Ayhan Karahan davetilere hitaben yaptığı konuşmasında; Hak, Adalet ve Ahlak konularına temas etti. Karahan, şunları söyledi:

"Bugün, özellikle İslam dünyasında, insanların yaşamı hakkı başta olmak üzere her türlü hakları ellerinden alınmakta, ülkeleri işgal edilmekte, masum insanlar kör terörün kurbanı olmaktadır. Tarih boyunca hiçbir dönemden bu güne kadar insan haklarının söz edilmemesi, ama yine bugünkü kadar insan hakları ihlalleri de olmamıştır. Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir. Mali haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hilful Fudul'da sa-

kü kadar insan haklarından söz edilmemiştir, ama yine bugünkü kadar insan hakları ihlalleri de olmuştur.

Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir.

Mali haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hilful Fudul'da savunduğu gibi; dini, milleti, rengi, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hakkı gaspedilen, zulme uğrayan insanların hakkını savunacak gücü bir sese ihtiyaç var.

Çünkü biz, el-Hakk olan Allah'a inanıyoruz. Bu inancımız gereği her insanın can, mal, din, akıl ve nesil emniyetini, yani temel haklarını, bir yükümlülük olarak kabul ediyoruz. Çünkü adalet mülkin temelidir ve toplumları sağlıklı yaşayabilirler ama zülümle asla.

Cenab-ı Hak, Maide suresinin 8. ayetinde şöyle buyurmaktadır: "Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sizi adaletsizliğe itmesin."

İĞİAD üyeleri Esenler'de

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İĞİAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi. İş akademisi ve basın dünyasından çok sayıda davetli katılımlı iftar programı sıcak ve renkli görüntülere sahne oldu. İĞİAD Başkanı **Ayhan Karahan**, "Bugün, özellikle İslam dünyasında, insanların yaşamı hakkı başta olmak üzere her türlü hakları ellerinden alınmakta, milyonlarca insan yurtlarından kovulmakta, ülkeleri işgal

edilmekte, masum insanlar kör terörün kurbanı olmaktadır. Tarih boyunca hiçbir dönemde bugünkü kadar insan haklarının söz edilmemesi, ama yine bugünkü kadar insan hakları ihlalleri de olmamıştır. Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir" dedi.

● ARIF ELMAS

İŞ DÜNYASI İFTARDA BULUŞTU

İftarda konuşan İĞİAD Başkanı Karahan, "Devletin devamı ancak vergiyle olur. Verginin kaynağı ise toplumdur. Toplumun vergi verebilecek bir zenginliği üretmesi için de adaletle yönetilmesi gerekir" dedi

AYŞE EYİBAĞCI - İSTANBUL
Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İĞİAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi. İş akademisi ve basın dünyasından çok sayıda davetli katılımlı iftar programı sıcak ve renkli görüntülere sahne oldu. İĞİAD Başkanı **Ayhan Karahan**, "Bugün, özellikle İslam dünyasında, insanların yaşamı hakkı başta olmak üzere her türlü hakları ellerinden alınmakta, milyonlarca insan yurtlarından kovulmakta, ülkeleri işgal edilmekte, masum insanlar kör terörün kurbanı olmaktadır. Tarih boyunca hiçbir dönemden bu güne kadar insan haklarının söz edilmemesi, ama yine bugünkü kadar insan hakları ihlalleri de olmamıştır. Çünkü kazanç dışında hiçbir ilke tanımayan, bütün değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir. Mali haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hilful Fudul'da sa-

duşuğuna gibi; dini, milleti, rengi, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hakkı gaspedilen, zulme uğrayan insanların hakkını savunacak gücü bir sese ihtiyaç var. Çünkü biz, el-Hakk olan Allah'a inanıyoruz. Bu inancımız gereği her insanın can, mal, din, akıl ve nesil emniyetini, yani temel haklarına, bir yükümlülük olarak kabul ediyoruz. Çünkü adalet mülkin temelidir ve toplumları sağlıklı yaşayabilirler ama zülümle asla.

İFTAR PROGRAMI İŞ DÜNYASI'NI BİR ARAYA GETİRDİ

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İĞİAD) geleneksel olarak düzenlediği iftar programını, 6 Haziran

yapmak üzere kürsüye davet edildi. **Ayhan Karahan** davetilere hitaben yaptığı konuşmasında; Hak, Adalet ve

değerleri çıkar için metalaştıran kapitalist sistem, kanserli bir hücre gibi bütün dünyayı istila etti. Küresel şirketlerin kâr haddini artırmak için ülkeler bölünmekte, işgal edilmekte ve sömürülmektedir. Mali haksız yere elinden alınan bir tüccarın hakkını Hz. Peygamber'in Hilful Fudul'da savunduğu gibi; dini, milleti, rengi, ırkı, cinsiyeti ne olursa olsun, hakkı gaspedilen, zulme uğrayan insanların hakkını savunacak gücü bir sese ihtiyaç var. Çünkü biz, el-Hakk olan Allah'a inanıyoruz. Bu inancımız gereği her insanın can, mal, din, akıl ve nesil emniyetini, yani temel haklarına, bir yükümlülük olarak kabul ediyoruz. Çünkü adalet mülkin temelidir ve toplumları sağlıklı yaşayabilirler ama zülümle asla.

"adalet dairesi"nin ilya edilmesinden bahsediyor. Buna göre insan, toplum hâlinde yaşar. Toplum için hukuk lazımdır. Hukuku uygulamak için devlet gerekir. Devletin devamı ancak vergiyle olur. Verginin kaynağı ise toplumdur. Toplumun vergi verebilecek bir zenginliği üretmesi için de adaletle yönetilmesi gerekir. Bu çevrimin sağlıklı işleyebilmesi, yani toplumun ayakta durması, ancak adaletle mümkündür. Bununla birlikte adaletin tesis edilmesi, yani her hak sahibine hakkını verilmesi, ancak ahlaki bir durala bağlıdır.

hiç duymamıştır. Hayatımızın bütün alanları; siyasi, sosyal, ake-

Geçmişte bunun örneği sergilendiği gibi bugün de sergileniyor.

İŞ AHLAKI DERGİSİ
TURKISH JOURNAL OF BUSINESS ETHICS

6 AYLIK HAKEMLİ DERGİ
CİLT VOLUME 10 | SAYI NUMBER 1 | BAHAR SPRING 2017
ISSN 1308-4070 | e-ISSN 2149-8148

10/1

İGİAD
TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ
TURKISH ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS ETHICS ASSOCIATION

İŞ AHLAKI
DERGİSİ'NİN
10/1. SAYISI
ÇIKTI

İGİAD
TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ
TURKISH ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS ETHICS ASSOCIATION

İGİAD tarafından ilk defa 15 Ekim 2016 tarihinde yapılan Türkiye İş Ahlakı Zirvesi'nin ikincisi 4 Kasım 2017 tarihinde Haliç Kongre Merkezinde düzenlenecektir. Alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemekte olup genel amaçları aşağıdaki gibidir:

- Türkiye'de "İş Ahlakı"nı kamuoyunun, Devlet kurum ve kuruluşlarının, iş dünyasının ve STK'ların gündemine taşımak
- İş ahlakında iyi uygulama örneklerini ortaya çıkarmak ve kamuoyunun gündemine taşımak
- İGİAD'ı ve İGİAD'ın "İş Ahlakı"nı yaygınlaştırma amacıyla yaptığı çalışmaları tanıtmak
- "Türkiye İş Ahlakı Zirvesi" etkinliğinin ulusal çapta ses getiren ve alanının en önemli etkinliği olduğunu vurgulamak

PROGRAM

08.30 - 09.30 Karşılama ve İnkram
09.30 - 09.40 Açılış

09.40 - 10.00 Karşılama Konuşmaları
Prof. Dr. NİHAT ERDOĞMUŞ
ZİRVE DÜZENLEME HEYETİ BAŞKANI - YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ
AYHAN KARAHAN
İGİAD BAŞKANI - İŞADAMI

10.00 - 10.30 Açılış Konuşması
FİKRİ İŞİK
TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞBAKAN YARDIMCISI

10.30 - 11.30 Birinci Oturum: **İşveren ve İşçi Açısından Üretimde İş Ahlakı**
ŞEREF OĞUZ (Moderatör)
SABAH GAZETESİ EKONOMİ MÜDÜRÜ
SÜLEYMAN ORAKÇIOĞLU
ORKA HOLDİNG YÖNETİM KURULU BAŞKANI
MAHMUT ARSLAN
HAK-İŞ SENDİKASI BAŞKANI

11.30 - 12.00 Kahve Arası

12.00 - 13.00 İkinci Oturum: **İş Ahlakı Açısından Büyüme ve İnovasyon**
Dr. CENGİZ CEYLAN (Moderatör)
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ
MEHMET BÜYÜKEKŞİ
TÜRKİYE İHRACATÇILAR MECLİSİ (TİM) BAŞKANI
NAİL OLPAK
DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU (DEİK) BAŞKANI

13.00 - 13.30 Kapanış Konuşması
Prof. Dr. ÖMER DİNÇER
İSTANBUL ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ MÜTEVELLİ HEYETİ BAŞKANI

BEBETO

Gofret ve
Meyvenin Uyumu

yeni!

Ekstra Ekşi

yeni!

İGİAD

TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ
TURKISH ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS ETHICS ASSOCIATION

TÜRKİYE İŞ AHLÂKİ ZİRVESİ '17

HALIÇ KONGRE MERKEZİ, İSTANBUL
4 KASIM 2017

www.isahlakizirvesi.com

@isahlaki

#isahlakizirvesi17